

Received: 15 August 2024

Revised: 17 September 2024

Accepted: 17 September 2024

DEVELOPING EDUCATIONAL MANAGEMENT IN HIGHLAND SCHOOLS ALIGNED WITH LOCAL CULTURE IN CHIANG MAI

Therdphitak JANLOHIT^{1*}, Komkrit MAISOOK² and Krit PHANPANYA³

1 Wat Thung Khee Suea, Thailand; witedargon109@gmail.com (Corresponding Author)

2 Faculty of Engineering and Architecture, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi
(Southern Campus), Thailand; komkrit.m@rmutsb.ac.th

3 Vachirathammasawas Temple, Thailand; krit_pha@g.cmru.ac.th

Handling Editor:

Professor Dr.Chanathat BOONRATTANAKITTIBHUMI European International University, France

(This article belongs to the Theme 1: Humanities & Social Sciences for Sustainable Development)

Reviewers:

1) Associate Professor Dr.Sanya SASONG Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

2) Assistant Professor Dr.Aksorn SAWASDEE Phranakhon Rajabhat University, Thailand

3) Assistant Professor Dr.Prateep PEUCHTHONGLANG RMUTL, Thailand

Abstract

This research aims to investigate the factors affecting the development of educational management in high-altitude schools that align with the local culture in Chiang Mai. It analyzes development methods that correspond with the cultural background of communities in these schools and proposes strategies for improving educational management that are suitable for high-altitude areas and local cultures. The findings reveal that effective management improves learning quality, economic support enhances access to educational resources, teacher quality development improves teaching, community involvement fosters a positive learning environment, and culturally aligned curricula increase student engagement. Recommendations from this research include enhancing the management skills of school administrators, supporting the economic conditions of families and communities, improving teacher quality, fostering strong relationships between schools and communities, and adapting curricula to align with local culture to enhance educational outcomes in high-altitude areas.

Keywords: Educational Management, High-Altitude Areas, Local Culture, Community, Education Quality

Citation Information: Janlohit, T., Maisook, K., & Phanpanya, K. (2024). Developing Educational Management in Highland Schools Aligned with Local Culture in Chiang Mai. *Thai Interdisciplinary and Sustainability Review*, 13(2), 340-352. <https://doi.org/10.14456/tisr.2024.47>

การพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาบนพื้นที่สูงที่สอดคล้อง กับภูมิวัฒนธรรมในโรงเรียนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่

เทอดพิทักษ์ จันทรโลहित¹, คมกริช หมายสุข² และ กฤต พันธุ์ปัญญา³

1 วัดทุ่งขี้เสื่อ; witedargon109@gmail.com

2 คณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (เขตใต้);
komkrit.m@rmutsb.ac.th

3 วิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่; krit_pha@g.cmru.ac.th

บรรณาธิการผู้รับผิดชอบบทความ:

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ชนทัต บุญรัตน์กิตติภูมิ มหาวิทยาลัยบูรพา อินเทอร์เน็ตประเทศไทย (บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของหัวเรื่อง 1: มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน)

ผู้ทรงคุณวุฒิผู้พิจารณาบทความ:

1) รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อักษร สวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป พีชทองกลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูงที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมในโรงเรียนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์วิธีการพัฒนาที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมของชุมชนในโรงเรียนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่ และเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับพื้นที่สูงและวัฒนธรรมท้องถิ่นในโรงเรียนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพช่วยเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ การสนับสนุนทางเศรษฐกิจช่วยเพิ่มการเข้าถึงทรัพยากรการศึกษา การพัฒนาคุณภาพครูช่วยปรับปรุงการสอน การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี และหลักสูตรที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียน ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้รวมถึงการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน การสนับสนุนเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชน การพัฒนาคุณภาพครู การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน และการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาในพื้นที่สูง

คำสำคัญ: การจัดการศึกษา, พื้นที่สูง, ภูมิวัฒนธรรม, ชุมชน, คุณภาพการศึกษา

ข้อมูลการอ้างอิง: เทอดพิทักษ์ จันทรโลहित, คมกริช หมายสุข และ กฤต พันธุ์ปัญญา. (2567). การพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาบนพื้นที่สูงที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมในโรงเรียนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่. *สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, 13(2), 340-352. <https://doi.org/10.14456/tisr.2024.47>

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

บทนำ

พื้นที่สูงในประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ ประสบปัญหาทางการศึกษาในหลายด้าน เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ที่ทุรกันดารและยากต่อการเข้าถึง ทำให้การจัดการศึกษาในพื้นที่เหล่านี้มีข้อจำกัด การขาดแคลนทรัพยากร การขาดโอกาสทางการศึกษา และการขาดบุคลากรที่มีความสามารถในการสอน เป็นปัญหาที่ทำให้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่สูงยังคงต่ำกว่ามาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) การจัดการศึกษาในพื้นที่สูงต้องการการปรับตัวให้สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างโอกาสที่เท่าเทียมสำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล การจัดการศึกษาในพื้นที่เหล่านี้ไม่เพียงต้องรับมือกับปัญหาทางภูมิศาสตร์ แต่ยังคงคำนึงถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นด้วย ภูมิวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียนในพื้นที่สูง การศึกษาในบริบทนี้ไม่สามารถดำเนินการตามรูปแบบมาตรฐานที่ใช้ในพื้นที่เมืองหรือพื้นที่ราบได้ เพราะลักษณะการดำรงชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่สูงมีความแตกต่างอย่างมาก (กุลวดี สวัสดิ์ธรรมกิจ และคณะ, 2564)

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความยากจนและการเข้าถึงทรัพยากรที่จำกัด การศึกษาในพื้นที่สูงที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมจะช่วยสร้างโอกาสที่เท่าเทียมให้กับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล ช่วยให้พวกเขาสามารถพัฒนาตนเองและชุมชนได้อย่างยั่งยืน การศึกษาในลักษณะนี้จึงเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับกลับไปใช้ในการพัฒนาชุมชนของตนเอง (เทอดพิทักษ์ จันทรโลहित และคณะ, 2565) นอกจากนี้ การปรับตัวของการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน การสนับสนุนจากชุมชนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดทางทรัพยากรและบุคลากร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าปัญหาหลักในการจัดการศึกษาในพื้นที่สูงของจังหวัดเชียงใหม่ คือ การขาดแคลนครูที่มีความสามารถ การขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษา และการเข้าถึงการศึกษาไม่ทั่วถึง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3, 2565)

นอกจากนี้ การใช้หลักสูตรและวิธีการสอนที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของภูมิวัฒนธรรมของนักเรียน ส่งผลให้การเรียนการสอนไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างเต็มที่ ผลที่ตามมาคือคุณภาพการศึกษาที่ต่ำ และนักเรียนจำนวนมากที่ต้องออกจากระบบการศึกษา การปรับตัวของการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมไม่เพียงแต่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองในระยะยาว การศึกษาในลักษณะนี้ถือเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับกลับไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองอย่างยั่งยืน (ณัฐกาญจน์ ญาณแขก และ ธดา สิทธิธาดา, 2565)

การสนับสนุนจากชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนผ่านการปรับหลักสูตรและการสอนให้สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมจะทำให้ชุมชนรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

การวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมมีผลดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในหลายด้าน ทั้งในแง่ของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การมีส่วนร่วมของนักเรียนในกระบวนการเรียนรู้ และการลดอัตราการลาออกจากระบบการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ดังนั้น การนำแนวคิดนี้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่สูงจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้เท่าเทียมกับนักเรียนในพื้นที่อื่น ๆ การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูงที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมในโรงเรียนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ 2) วิเคราะห์วิธีการพัฒนาที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมของชุมชนในโรงเรียนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่ และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับพื้นที่สูงและวัฒนธรรมท้องถิ่นในโรงเรียนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

การทบทวนวรรณกรรม

Epstein & Sheldon (2019), Leithwood et al. (2008) และ Bryk et al. (2009) พบว่าการบริหารจัดการที่มีการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ การบริหารจัดการที่ปรับให้เข้ากับบริบทท้องถิ่น เช่น ในพื้นที่สูง รวมถึงการเน้นความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ช่วยเสริมความสำเร็จของการจัดการศึกษา

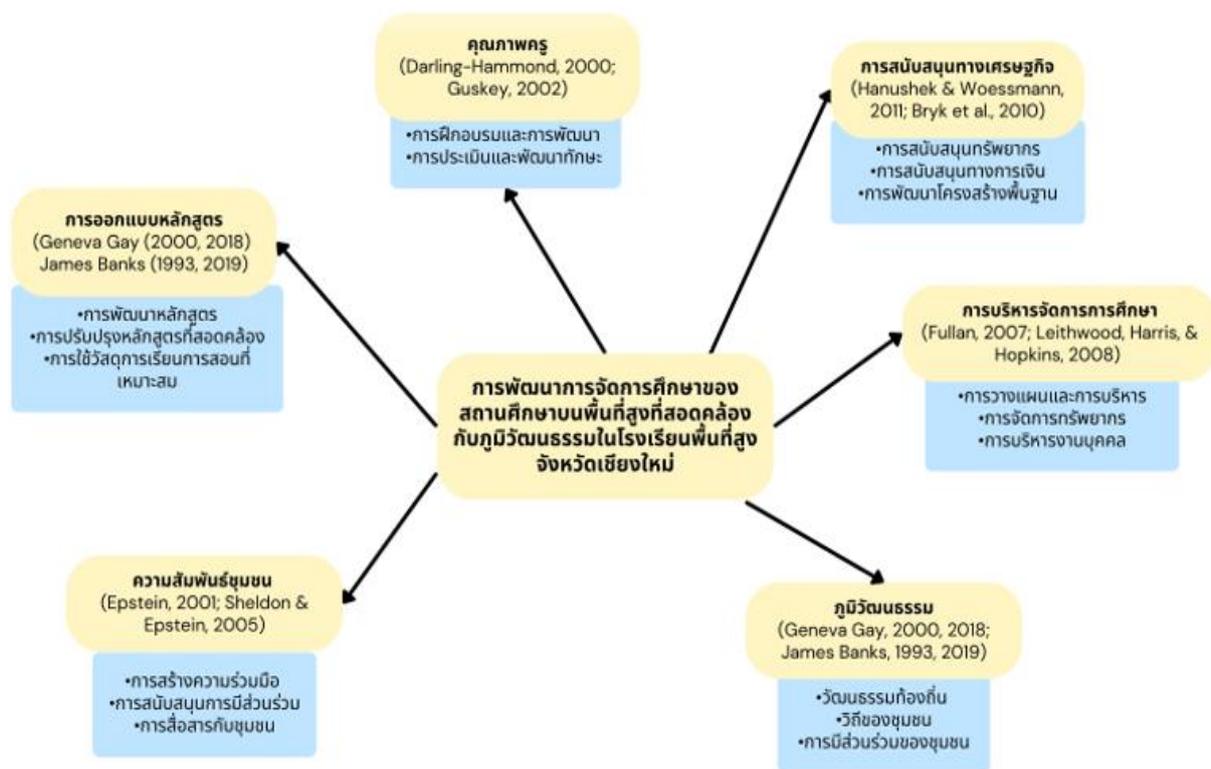
Hanushek & Woessmann (2011) และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) ระบุว่า การสนับสนุนทางเศรษฐกิจมีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ยากลำบากทางภูมิศาสตร์ การสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนช่วยเพิ่มการเข้าถึงทรัพยากรการศึกษาในพื้นที่สูง

Darling-Hammond (2000) และ ชูศักดิ์ เชมวิมุตติวงศ์ (2560) พบว่าคุณภาพครูมีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ครูที่มีคุณภาพสูงสามารถปรับตัวและสอนในบริบทที่ยากลำบากได้ดี และการพัฒนาทักษะครูเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการยกระดับคุณภาพการสอนในพื้นที่ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

Epstein (2018), Bryk et al. (2009) และ Smith (2019) สนับสนุนแนวคิดว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษาในพื้นที่สูง การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มากเกินไปอาจสร้างปัญหาได้ แต่การจัดการที่เหมาะสมจะส่งผลดีต่อการพัฒนาการศึกษา

เทอดพิทักษ์ จันทรโลहित และคณะ (2565) และ กุลวดี สวัสดิ์ธรรมกิจ และคณะ (2564) พบว่าการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียนและทำให้การเรียนรู้มีความหมายมากขึ้น การผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลักสูตรสามารถตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของชุมชนในพื้นที่สูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งรวมถึงการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าสถิติ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยเทคนิค และเครื่องมือเชิงคุณภาพ คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกต (Observation) จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ด้วยการพรรณนาความ และการวิเคราะห์เนื้อหาการวิจัย มีระเบียบวิธีวิจัย จำแนกตามขั้นตอนการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย

ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในพื้นที่สูง และภูมิวัฒนธรรม เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและสร้างตัวชี้วัดที่เหมาะสม กำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาบนพื้นที่สูง ตัวชี้วัดเหล่านี้อาจครอบคลุมถึงปัจจัยทางด้านการบริหารจัดการ, การสนับสนุนทางเศรษฐกิจ, คุณภาพครู, ความสัมพันธ์กับชุมชน, และความสอดคล้องของหลักสูตรกับภูมิวัฒนธรรม

ประชากร ได้แก่ การกำหนดขนาดตัวอย่าง จะคำนวณแยกตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย เนื่องจากผู้วิจัยต้องให้เกิดความน่าเชื่อถือ การคำนวณขนาดของตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ผลการคำนวณจำนวนตัวอย่างโรงเรียนในเขตพื้นที่สูง รวมทั้งหมด 30 โรงเรียน การสุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมพื้นที่ที่หลากหลาย แบ่งตามเขตพื้นที่การศึกษา 5 เขต เขตละ 6 โรงเรียน โรงเรียนละ 6 คน รวมจำนวน ทั้งหมด 180 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยตามวัตถุประสงค์เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษามีดังนี้คือ

1) การรวบรวมข้อมูลจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ (ข้อมูลทุติยภูมิ) ส่วนใหญ่เป็นการทบทวนวรรณกรรมผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาบนพื้นที่สูงที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมในโรงเรียนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งสถิติตัวเลขต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) การรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม ที่พัฒนาและครอบคลุมตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้น ทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) และความถูกต้อง (Validity) ของแบบสอบถามแล้ว ส่งไปยังครูผู้บริหาร และสมาชิกชุมชนในพื้นที่ จำนวน 180 คน การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 180 คน เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครู และสมาชิกชุมชน นอกจากนี้ยังทำการสังเกตสถานการณ์จริงในโรงเรียนพื้นที่สูงแบบสอบถาม ที่ผ่านการทดสอบคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญแล้ว โดยไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนที่คาดว่าจะให้ผลได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยออกเก็บข้อมูลในครั้งนี้ด้วยตนเองเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อสรุปข้อมูลพื้นฐาน และสถิติขั้นสูง เช่น การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) หรือการวิเคราะห์ตัวแปรเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบบพรรณนาความตามตัวแปร คำสำคัญ หรือประเด็นข้อค้นพบ และปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศึกษาในพื้นที่สูง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบและใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับการพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูงที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการใช่แบบสอบถามที่มีทั้งคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด เพื่อให้สามารถประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาได้อย่างครบถ้วน

แบบสอบถามปลายปิด ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียนในพื้นที่สูง เช่น ขนาดของโรงเรียน จำนวนครูและนักเรียน และทรัพยากรที่มีอยู่

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

ตัวชี้วัดปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล รวมถึงปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูง เช่น การสนับสนุนจากชุมชน, การบริหารจัดการของโรงเรียน, และการเข้าถึงทรัพยากรการศึกษา แบบสอบถามปลายเปิด ใช้เพื่อให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล การจัดการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูง โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวให้สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 1) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องความครอบคลุมของเนื้อหา ความเที่ยงตรงของเนื้อหา และความถูกต้องของภาษาแบบไม่ใช้วิธีการแบบสถิติ จำนวน 5 คน 2) นำแบบสอบถามที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ และทำการปรับปรุงจนถูกต้องสมบูรณ์ และ 3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้แทนชุมชน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 โรงเรียน จากนั้นนำข้อมูลไปคำนวณหาค่าสถิติเพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยวิเคราะห์แบบสอบถามรายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถามในแต่ละชุด (Item-Total analysis) โดยพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์กับคะแนนรวม ความสัมพันธ์กับคะแนนรวม มากกว่า 0.295

ผลการคำนวณ พบว่า ทุกข้อคำถามมีความสัมพันธ์กับคะแนนรวมเกิน 0.295 คือ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.360 ถึง 0.983 ถือว่าแบบสอบถามมีความตรงเชิงโครงสร้าง

การวัดระดับความเชื่อมั่น หรือความเชื่อถือได้ (Reliability) ซึ่งหากเครื่องมือวัดที่มีความเชื่อมั่นสูงไม่ว่าจะวัดกี่ครั้งผลการวัดก็จะใกล้เคียงกันมาก การวัดระดับความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด จะพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแอลฟาครอนบาค (Cronbach's α) มากกว่า 0.7

ผลการคำนวณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของตัวแปรทุกชุด มากกว่า 0.7 กล่าวคือ มีค่าระหว่าง 0.762 ถึง 0.973 แปลว่า เครื่องมือวัดหรือแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูงที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมในโรงเรียนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูงที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมในโรงเรียนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า p-value
การบริหารจัดการการศึกษา	4.2	0.7	< 0.01
การสนับสนุนทางเศรษฐกิจ	4.1	0.6	< 0.05
คุณภาพครู	4.3	0.5	< 0.01
ความสัมพันธ์กับชุมชน	4.0	0.8	< 0.05
ความเหมาะสมของหลักสูตร	4.2	0.7	< 0.01

จากตารางที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูงที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมในโรงเรียนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกที่สำคัญกับประสิทธิผลของการจัดการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูง โดยพบว่าโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการที่ดีมีคะแนนเฉลี่ย 4.2 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.7 (ค่า p-value < 0.01) การสนับสนุนทางเศรษฐกิจจากภาครัฐและชุมชนมีผลเชิงบวกต่อการเข้าถึงทรัพยากรการศึกษาและการพัฒนาที่ยั่งยืนในโรงเรียนพื้นที่สูง ค่าเฉลี่ยของการสนับสนุนทางเศรษฐกิจอยู่ที่ 4.1 และ

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.6 (ค่า p-value < 0.05) การพัฒนาคุณภาพครูมีผลเชิงบวกต่อการปรับปรุงการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน ค่าเฉลี่ยของการพัฒนาคุณภาพครูเป็น 4.3 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.5 (ค่า p-value < 0.01) การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและสนับสนุนการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูง โดยพบว่าคะแนนเฉลี่ยในด้านความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ที่ 4.0 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.8 (ค่า p-value < 0.05) หลักสูตรที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมของชุมชนมีผลดีต่อการมีส่วนร่วมของนักเรียน ค่าเฉลี่ยของการออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมคือ 4.2 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.7 (ค่า p-value < 0.01) ผลการสัมภาษณ์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู และการสังเกตแสดงให้เห็นว่า ด้านการบริหารจัดการ การศึกษา การวางแผนและการบริหารจัดการที่มีการพิจารณาความต้องการเฉพาะของพื้นที่สูงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญ โรงเรียนที่มีการบริหารจัดการที่ดีสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความท้าทายทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมได้ดีกว่า (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู) การสนับสนุนทางเศรษฐกิจจากภาครัฐและการมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยเสริมสร้างความมั่นคงในการศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่สูงที่มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สมาชิกชุมชนและการสังเกต) ด้านการพัฒนาคุณภาพการสอน การพัฒนาคุณภาพครู เช่น การอบรมและการพัฒนาทักษะการสอน มีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้อในโรงเรียนพื้นที่สูง (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูและการสังเกตการสอน) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่สูง การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและสมาชิกชุมชน) ด้านความเหมาะสมของหลักสูตร การออกแบบและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมของชุมชนทำให้การเรียนการสอนมีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียนมากขึ้น (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูและการสังเกตในโรงเรียน)

ตารางที่ 2 วิเคราะห์วิธีการพัฒนาที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมของชุมชนในโรงเรียนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่

ประเด็น	รายละเอียด	คะแนนเฉลี่ย	แหล่งข้อมูล
การออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรม	การปรับหลักสูตรให้รวมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ภาษา ประเพณีและวิถีชีวิตของชุมชน เพิ่มการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการเรียนรู้	4.4/5	สัมภาษณ์ครู สังเกตการเรียนการสอน
การใช้วิธีการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรม	การใช้เทคนิคการสอนที่บูรณาการเรื่องราว วัฒนธรรมท้องถิ่นและจัดกิจกรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตของชุมชน ช่วยเพิ่มความสนใจและการมีส่วนร่วมของนักเรียน	4.3/5	สัมภาษณ์ครู สังเกตการเรียนการสอน
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรม	ความร่วมมือจากชุมชนในการออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน และเพิ่มการสนับสนุนจากชุมชน	4.5/5	สัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียน สมาชิกชุมชน
การใช้สื่อและทรัพยากรการเรียนรู้ที่สะท้อนภูมิวัฒนธรรม	การใช้สื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น หนังสือเรียนวัสดุการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้อง ช่วยให้การเรียนการสอนมีความหมายและเหมาะสมกับบริบท	4.2/5	สัมภาษณ์ครู สังเกตการเรียนการสอน

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

จากตารางที่ 2 วิเคราะห์วิธีการพัฒนาที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมของชุมชนในโรงเรียนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1) การออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรม การวิจัยพบว่าโรงเรียนที่มีการออกแบบและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมของชุมชนมีผลดีต่อการมีส่วนร่วมของนักเรียนและประสิทธิภาพการเรียนรู้มากขึ้น การปรับหลักสูตรเพื่อรวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ภาษา ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน ช่วยให้นักเรียนรู้สึกเชื่อมโยงกับเนื้อหาการเรียนรู้และมีแรงจูงใจในการศึกษา (คะแนนเฉลี่ย 4.4/5)

2) การใช้วิธีการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรม โรงเรียนที่นำวิธีการเรียนการสอนที่ผสมผสานกับภูมิวัฒนธรรม เช่น การใช้เทคนิคการสอนที่มีการบูรณาการเรื่องราววัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดกิจกรรมที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตของชุมชน ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียนและกระตุ้นความสนใจในเนื้อหาการเรียนรู้ (คะแนนเฉลี่ย 4.3/5)

3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรม การมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนมีบทบาทสำคัญในการทำให้การศึกษาสอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมของชุมชน โรงเรียนที่มีการร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่ามีการสนับสนุนและความร่วมมือจากชุมชนที่ดีขึ้น ส่งผลให้การจัดการศึกษามีความหมายและสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนมากขึ้น (คะแนนเฉลี่ย 4.5/5)

4) การใช้สื่อและทรัพยากรการเรียนรู้ที่สะท้อนภูมิวัฒนธรรม การใช้สื่อการเรียนรู้และทรัพยากรที่สะท้อนภูมิวัฒนธรรม เช่น หนังสือเรียนที่เขียนโดยท้องถิ่น วัสดุการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ช่วยให้การเรียนการสอนมีความเกี่ยวข้องและเหมาะสมกับบริบทของนักเรียน (คะแนนเฉลี่ย 4.2/5)

ผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูงจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบททางภูมิวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น การจัดการศึกษาที่เหมาะสมต้องมุ่งเน้นการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่เท่าเทียมกันสำหรับนักเรียนในพื้นที่สูง 1) การวิจัยพบว่าการผนวกภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมในหลักสูตรและการสอนมีผลดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนพื้นที่สูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนกับชีวิตประจำวันของนักเรียน ซึ่งช่วยให้การศึกษาเป็นเรื่องที่มีความหมายและเกี่ยวข้องกับนักเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสาขา ภูจินดา และ นิชนัญ ปฏิทัศน์ (2566) สสำรวจการพัฒนาศักยภาพของหลักสูตรในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับผู้สูงอายุ นั้นกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้จากวัยเกษียณสู่วัยกระเตาะ ทำให้สามารถประเมินความรู้และประสบการณ์ของผู้สูงอายุได้ว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ และเป็นผู้นำได้ 2) การสนับสนุนจากชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การจัดการศึกษาในพื้นที่สูงประสบความสำเร็จ การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการจัดการศึกษา เช่น การออกแบบหลักสูตรหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สามารถเพิ่มการสนับสนุนทางสังคมและการเข้าถึงทรัพยากรการศึกษาได้มากขึ้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญชู กันเกิด และคณะ (2564) พบว่าการใช้ TRIAM Model ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสามารถเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมทางการศึกษาช่วยสร้างความร่วมมือที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ห่างไกล และ 3) ครูเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างคุณภาพการเรียนรู้ในโรงเรียนพื้นที่สูง การพัฒนาคุณภาพครูผ่านการอบรมและการพัฒนาทักษะการสอนที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็น การวิจัยนี้พบว่าครูที่ได้รับการฝึกอบรมที่เหมาะสมสามารถปรับตัวและใช้วิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุภิกัดต์ เขมวิมุตติวงศ์ (2560) และ รสริน พันธุ์ และคณะ (2562) เสนอโมเดลการพัฒนาผู้นำการศึกษา STEM สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 สนับสนุนการพัฒนาครูในด้านความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอนในบริบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

ดังนั้นแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับพื้นที่สูงและวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ควรเน้นการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพครู โดยแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับพื้นที่สูงและวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้า และสามารถนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในพื้นที่สูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การบริหารจัดการการศึกษาในพื้นที่สูงเป็นเรื่องที่มีความท้าทาย เนื่องจากต้องคำนึงถึงบริบทเฉพาะของพื้นที่ที่มีความแตกต่างทั้งทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการบริหารจัดการที่มีการพิจารณาความต้องการเฉพาะของพื้นที่สูงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Fullan (2007; 2020a) ที่ระบุว่า การบริหารจัดการที่ปรับตามบริบทเป็นกุญแจสำคัญในการทำให้การศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ยั่งยืน Fullan เน้นว่าการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาควรคำนึงถึงบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ญานิศา แสงแก้ว (2567) ยังกล่าวว่าการบริหารจัดการโรงเรียนที่เน้นการปรับตัวตามความต้องการและบริบทท้องถิ่นจะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียนในพื้นที่ที่มีความท้าทาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Epstein (2018) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับที่ Smith (2019) ชี้ว่า การพึ่งพาชุมชนมากเกินไปอาจนำไปสู่ความขัดแย้งในการตัดสินใจและการบริหารจัดการ และสอดคล้องกับข้อสังเกตของ ประภา จันท์เพ็ง (2566) ที่ระบุว่า การพึ่งพาความร่วมมือของชุมชนอาจสร้างปัญหาได้ หากความต้องการของชุมชนและโรงเรียนไม่ตรงกัน การสนับสนุนทางเศรษฐกิจจากภาครัฐและการมีส่วนร่วมของชุมชนมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงทางการศึกษาในพื้นที่สูง ศิวภรณ์ สองแสน และ นวลนภา จุลสุทธิ (2567) ชี้ให้เห็นว่าการลงทุนในด้านการศึกษสามารถลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ Bryk et al. (2009) และ Epstein et al. (2024) ยังสนับสนุนว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนและการสนับสนุนทางเศรษฐกิจช่วยเพิ่มความสามารถของโรงเรียนในการตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาคุณภาพครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนพื้นที่สูง ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Darling-Hammond (2000) และ จิรภิญญา สิงห์คำ และ ในตะวัน กำหอม (2565) ที่ระบุว่าคุณภาพของครูมีอิทธิพลอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะในบริบทที่มีความท้าทายทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม สมชาย ทองเพชร (2566) เสนอว่าการพัฒนาครูเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ จำเป็นต้องปรับปรุงสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ทั้งหมดด้วย ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Fullan (2020b) ที่แนะนำว่าการพัฒนาทั้งระบบการศึกษาและเทคโนโลยีเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อรองรับการเรียนการสอนในบริบทที่ท้าทาย งานวิจัยของ Guskey (2002) และ Banks & Banks (2019) ยังชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพครูผ่านการอบรมและพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องมีผลดีต่อการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งสามารถเห็นได้จากผลการวิจัยที่ครูในพื้นที่สูงที่ได้รับการพัฒนาทักษะสามารถปรับตัวและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดีขึ้น ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Epstein (2001; 2022) ที่เน้นการสร้างพันธมิตรระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ที่มีข้อจำกัด นอกจากนี้ Epstein & Sheldon (2019) แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาช่วยเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนและชุมชน ส่งผลให้โรงเรียนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและการสนับสนุนที่จำเป็นได้มากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยนี้สนับสนุนว่าความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและการสนับสนุนที่มั่นคง และการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมของชุมชนทำให้การเรียนการสอนมีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Gay (2010) ที่ระบุว่า การออกแบบ

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

หลักสูตรที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมสามารถเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ Banks (1993) และ Ghimire (2020) ยังชี้ให้เห็นว่าการศึกษาแบบบูรณาการทางวัฒนธรรมสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทุกมิติทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยนี้ยืนยันว่าโรงเรียนที่ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมของชุมชนจะได้รับการสนับสนุนจากนักเรียนและชุมชนมากขึ้น ทำให้เกิดผลการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น

ดังนั้นงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการที่ตอบสนองต่อบริบทเฉพาะของพื้นที่สูง การสนับสนุนทางเศรษฐกิจ การพัฒนาคุณภาพครู และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่สูง ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการบริหารจัดการที่คำนึงถึงความต้องการเฉพาะของพื้นที่สูงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ดังนั้น ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับบริบททางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมของพื้นที่สูง โดยมุ่งเน้นการปรับตัวให้เข้ากับสภาพท้าทายและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ
- 2) เนื่องจากการสนับสนุนทางเศรษฐกิจจากภาครัฐและการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางการศึกษา จึงควรพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ที่ส่งเสริมการลงทุนในด้านการศึกษาในพื้นที่สูง โดยเน้นการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของชุมชนในการจัดการศึกษา
- 3) ควรมีการจัดโครงการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะครูในพื้นที่สูงอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการเสริมสร้างความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น
- 4) การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี ดังนั้น โรงเรียนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โดยการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพื่อสร้างพันธมิตรที่เข้มแข็งและเพิ่มการสนับสนุนจากชุมชน
- 5) ควรมีการออกแบบและปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่สูง เพื่อให้การเรียนการสอนมีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียนมากขึ้น และเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกระบวนการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) จัดทำแผนพัฒนาการบริหารจัดการ พัฒนาการบริหารจัดการที่คำนึงถึงบริบทเฉพาะของพื้นที่สูง เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสภาพท้าทายและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ
- 2) นำนโยบายที่ส่งเสริมการลงทุนในด้านการศึกษาในพื้นที่สูงมาประยุกต์ใช้กับบริบทพื้นที่ โดยเน้นการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา
- 3) จัดโครงการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะครูอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการเสริมสร้างความรู้ในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โดยการจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างพันธมิตรที่เข้มแข็งและเพิ่มการสนับสนุนจากชุมชน
- 5) ออกแบบและปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่สูง เพื่อให้การเรียนการสอนมีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมที่เจาะลึกในแต่ละบริบทของพื้นที่สูงที่มีความหลากหลายทั้งด้านภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสะท้อนถึงความเป็นจริงของแต่ละพื้นที่อย่างชัดเจน

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

- 2) ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลกระทบระยะยาวของการปรับปรุงการบริหารจัดการและการปรับหลักสูตรในโรงเรียนในพื้นที่สูง เพื่อประเมินว่าการปรับปรุงดังกล่าวมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนอย่างไรในระยะยาว
- 3) ควรมีการวิจัยเชิงปริมาณที่เน้นการวิเคราะห์เชิงสถิติเพื่อยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่สูง และเพื่อสร้างความชัดเจนในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล
- 4) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนโยบายการศึกษาที่มีผลกระทบต่อโรงเรียนในพื้นที่สูง เพื่อเสนอแนะการปรับปรุงนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการและความเป็นจริงของพื้นที่สูง
- 5) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการสอนที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่สูง เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาการสอนที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กุลวดี สวัสดิ์ธรรมกิจ, เกวรินทร์ นาคนิวิษฐ, ชาคกริต มาฝางนอก, พันไมล์ สุขสำราญ, วชิรารัชต์ แก้วมณีชัย, สุพัทธ แสนแจ่มใส และ ชีระชน พลโยธา. (2564). การค้นหาความหมายในชีวิตของนิสิตนักศึกษา จากประสบการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองในช่วงปี พ.ศ.2563-2564. *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 43(2), 17-35.
- จิรภิญญา สิงห์คำ และ ในตะวัน กำหมอม. (2565). วัฒนธรรมชุมชน: ความยั่งยืน การอนุรักษ์ เพื่อการบูรณาการการสอนหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หน่วยศิลปวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยเทคนิคแพร่. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 4(3), 89-104.
- ชุกภักดิ์ เขมวิมุตติวงศ์. (2560). การวิจัยเชิงปฏิบัติการ: การพัฒนานักศึกษาออกแบบแผนกิจกรรมสะเต็มศึกษา โดยการเรียนรู้เชิงรุก. *พินเนศวร์สาร*, 13(2), 109-127.
- ญาณิศา แสงแก้ว. (2567). การบริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 โดยใช้ YANISA MODEL. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาในอนาคต*, 3(1), 18-25.
- ณัฐกาญจน์ ญาณแขก และ ธดา สิทธิธาดา. (2565). รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษานี้พื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ. *Graduate School Conference*, 4(1), 1040-1047.
- เทอดพิทักษ์ จันทรโลहित, เฉลิมชัย ปัญญาดี และ สมคิด แก้วทิพย์. (2565). แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับภูมิวัฒนธรรม: กรณีศึกษาโรงเรียนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(2), 817-829.
- บุญชู กันเกตุ, ชัยลักษณ์ รักษา และ จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์. (2564). TRIAM Model: การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคเหนือ. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 3(2), 41-50.
- ประภา จันท์เพ็ง. (2566). ความร่วมมือของชุมชนในการพัฒนาการศึกษา: ปัญหาและโอกาส. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 29(1), 98-112.
- รสริน พันธู, ชุกภักดิ์ เขมวิมุตติวงศ์, อโนดาธิ์ รัชเวทย์ และ ภาณุพัฒน์ ชัยวร. (2562). รูปแบบการพัฒนาผู้นำครูสะเต็มศึกษาสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 13(3), 133-144.
- วิสาขา ภูจินดา และ นิชนัญ ภูมิทัศน์. (2566). หลักสูตรพัฒนาศักยภาพการเป็นวิทยากรด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับผู้สูงอายุ. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 16(4), 543-558.
- ศิวภรณ์ สองแสน และ นवलภา จุลสุทธิ. (2567). การบริหารจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 52(2), EDUCU5202003.
- สมชาย ทองเพชร. (2566). การพัฒนาทรัพยากรและเทคโนโลยีในการศึกษาในพื้นที่สูง. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 30(2), 75-89.

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566.*

เชียงใหม่: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *รายงานผลการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ 2563.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Banks, J. (1993). Multicultural Education: Historical Development, Dimensions, and Practice. *Review of Research in Education*, 19, 3-49.

Banks, J., & Banks, C. (eds.). (2019). *Multicultural Education: Issues and Perspectives.* New Jersey: John Wiley & Sons.

Bryk, A., Sebring, P., Allensworth, E., Luppescu, S., & Easton, J. (2009). *Organizing Schools for Improvement: Lessons from Chicago.* Illinois: University of Chicago Press.

Darling-Hammond, L. (2000). Teacher Quality and Student Achievement. *Education Policy Analysis Archives*, 8(1), 1-44.

Epstein, J. (2001). *School, Family, and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools.* Colorado: Westview Press.

Epstein, J. (2018). *School, Family, and Community Partnerships: Your Handbook for Action.* 3rd ed. California: Corwin Press.

Epstein, J. (2022). *Building Culturally Responsive Partnerships Among Schools, Families, and Communities.* New York: Teachers College Press.

Epstein, J., & Sheldon, S. (2019). The importance of evaluating programs of school, family and community partnerships. *Aula Abierta*, 48(1), 31-42.

Epstein, J., Sheldon, S., & Zhao, Z. (2024). *How Do Connections with the Community Strengthen Programs of School, Family, and Community Partnerships?.* Maryland: Johns Hopkins University.

Fullan, M. (2007). *The New Meaning of Educational Change.* New York: Routledge.

Fullan, M. (2020a). System Change in Education. *American Journal of Education*, 126(4), 653-663.

Fullan, M. (2020b). *Leading in a Culture of Change.* New Jersey: Jossey-Bass.

Gay, G. (2010). *Culturally Responsive Teaching: Theory, Research, and Practice.* 2nd ed. New York: Teachers College Press.

Ghimire, T. (2020). Multicultural Education: Components and Necessities. *KMC Research Journal*, 4(4), 171-190.

Guskey, T. (2002). Professional Development and Teacher Change. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 8, 381-391.

Hanushek, E., & Woessmann, L. (2011). The Economics of International Differences in Educational Achievement. In E. Hanushek, S. Machin, & L. Woessmann. (eds.). *Handbook of the Economics of Education* (pp. 89-200). Amsterdam: Elsevier.

Leithwood, K., Harris, A., & Hopkins, D. (2008). Seven Strong Claims About Successful School Leadership. *School Leadership & Management*, 28(1), 27-42.

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

Sheldon, S., & Epstein, J. (2005). Involvement Counts: Family and Community Partnerships and Mathematics Achievement. *Journal of Educational Research*, 98, 196-207.

Smith, R. (2019). Community Involvement in Education: Challenges and Opportunities. *Community Education Journal*, 40(3), 150-165.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York: Harper and Row.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2024 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).